

СКОПСКО РАДИШАНИ И НЕГОВИТЕ САКРАЛНИ ОБЈЕКТИ

Секое делче од оваа блиска земја укажува на нејзиното вековно постоење. На ова парче земја се крстосувале важни пастишта, разни цивилизации и религии, а сè тоа влијаело врз културата, обичаите и врз духот на македонскиот народ. Македонија изобилува со природни убавини, проткаени како скапоцен килим секаде околу нас. Секој град, секое село и место со себе ја носи својата приказна пишувана со векови и прераскажувана од колено на колено. За некои од приказните многу пати е слушнато, но некои се завиткани во превезот на мистеријата. Тие мистичните се и најинтересни за читање. Таква приказна со години се плете за Радишани, место кое

две цркви, кои со векови прокосат на еден рид во Радишани, доказ дека токму на ова место постоела цивилизација и во III век, е пронајдената мермерна плоча т.н. "Дунавски коњаници", која од

пред неколку години го краси Музејот на Град Скопје. Во близина на плочите пронајдени се и неколку монети од римско време. Но, она што е интересно и што со години се прераскажува е приказната за еден староседелец кој кога копал земја за да постави темели за куќата открил

многу стари плочи. Но, плашејќи се државата да не му ја земе парцелата на која тој решил да го изгради новиот дом, плочите не ги пријавил во Заводот за заштита на споменици, туку ги искршил и ги фрлил. Така велат староседелците на Радишани, кои раскажуваат дека на тоа место некогаш постоел манастир. Уште за неколку места во Радишани неговите жители веруваат дека многу векови наназад постоеле објекти. Но, за сè ова не сакаат многу да говорат од истата причина поради која молчел и староседелецот, кој градел нова куќа, за да не разберат властите. Некои од жителите веруваат дека во минатото во Радишани постоеле дури седум манастири. Меѓутоа, ова се само шпекулативни податоци, кои ја прават приказната поинтересна. Во ис-

■ Пишува: Александра СОКОЛОВСКА

ПЛОЧИТЕ "ДУНАВСКИ КОЊАНИЦИ" ОД III ВЕК ДОКАЗ ЗА ВЕКОВНАТА ЦИВИЛИЗАЦИЈА

се наоѓа на 10 километри од центарот на Скопје, и е во состав на Општината Бутел. Радишани е едно од најстарите предградија на главниот град. За вековната цивилизација на ова место говорат и двете цркви, "Свети Георгиј", за која не е познат периодот кога била изградена, освен дека била обновена во 1899 година, и црквата "Свети Николај" изградена во XVI век, а реставрирана во 1980 и 1981 година. Освен овие

Во Радишани се наоѓаат црквите "Свети Николај" изградена во XVI век, црквата "Свети Георгиј" за која не е познат периодот кога била изградена и гордоста на жителите од ова место, манастирот "Свети Наум". На една од парцелите е пронајдена мермерна плоча, за која се смета дека потекнува од III век, а која денес се наоѓа во Музејот на Град Скопје.

ториографската литература нема податоци за манастирите кои некогаш таму постоеле. Доколку нив воопшто ги имало, тие веројатно би биле регистрирани во постарите документи и во научната литература.

КУЛТОТ НА ЧУДОТВОРЕЦОТ

Она за што радишанци со гордост зборуваат е манастирот "Свети Наум", во кој се

МАНАСТИР "СВЕТИ НАУМ" - РАДИШАНИ

наоѓаат почивалиштата на двајцата архиепископи, Гаврил и Михаил. Манастирот "Свети Наум" е граден во триесеттите години од минатиот век, а во 1990 година на местото на малата трошна манастирска црква, по иницијатива на тогашниот Архиепископ Г.Г. Гаврил, почнала изградбата на новата велелепна манастирска црква налик на Светиклиментовиот храм во центарот на Скопје.

"И така браќа христијани во нашиот град ќе ги имаме и двајцата охридски чудотворци Свети Климент и Свети Наум", овие зборови на Архиепископот Г.Г. Гаврил ги пренесува отец Ацо Гиревски, професор на Православниот богословски факултет "Свети Климент Охридски" во Скопје, во монографијата посветена на манастирот "Свети Наум", која неодамна излезе од печат. Во монографијата посветена на манастирот "Свети Наум Охридски чудотворецот", отец Гиревски говори за култот на овој светец, кој е најголем во неговиот манастир на белото езеро, односно Охрид и Охридско, но тој е раширен и многу подалеку. Култот на Свети Наум постои и во Скопје.

"Зборот култ според својата природа и содржина ја пројавува верата, односно вистината на која почива и на која ѝ служи. Тогаш, може да се зборува за култ, затоа што под култ се подразбира богослужение", пишува отец Гиревски.

Тој во монографијата се осврнува на животот и на делото на чудотворецот. Свети Наум му припаѓа на оној период од историјата на христијанската црква во Македонија, кој одиграл битна улога во распространувањето на православната вера меѓу народите на Балканот. Тој е ученик и следбеник на првоучителите Свети Кирил и Методиј, црковен и културен деец, средноцрковен писател, а ѝ припаѓал на групата светители Седмочисленици. Учествовал во Моравската мисија и патувал во Рим каде се прославил со чудотворство и голема ученост, а познавал и неколку јазици. По враќањето во Рим, во 893 година, кога Свети Климент бил поставен за епископ на Велика, го зазел неговото учителско место во охридскиот крај и ја продолжил неговата мисионерска и просветителска дејност. На Охридското

Езеро основал манастир кој им го посветил на Св. архангели Михаил и Гаврил, и таму ги минал последните години од животот. Подоцна, истиот манастирот народот го нарекол "Св. Наум". Овој светец остана во споменот на народот, пред сè, во ширењето на христијанската вера, но и со неговата просветителска дејност, запомнет како чудотворец, со исцелителска моќ да лекува болни и за време на животот и по смртта.

ПОВРЗАНОСТА НА СВЕТИ ЈОВАН И СВЕТИ НАУМ

Во монографијата посветена на манастирот "Свети Наум", отецот Гиревски открива еден интересен податок за поврзаноста на овој манастир со црквата "Свети

ти Јован" во Капиштец.

"Со оглед на тоа дека од 1985 до 1992 година ја истражував историјата за манастирот 'Свети Јован' во Капиштец и за тоа напишав монографија, ми требаше само да ги споредам нештата како, на пример, времето, материјалот, луѓето, култот и фрескоживописот. Каква случајност, Господ Бог ме поттикна да ги истражувам двата манастира: 'Свети Јован' во Капиштец и 'Свети Наум' во Радишани. Сознанието е дека и двата манастира се градени во исто време, можеби од истите мајстори, со еднаква форма и ист материјал. Заеднички им бил и зографот Димитрие Андонов Папрадишки, кого го молеле во неговата длабока старост да ги зографиса и двата манастира, да ги комплетира ико-

ЦРКВА "СВЕТИ ГЕОРГИЈ" - РАДИШАНИ

Јован" во скопската населба Капиштец.

Манастирот "Свети Наум" е изграден на иницијатива на Борис и Денко, лимари од Скопје по потекло од Куманово. Тие во 1937 година прво поставиле крст на локацијата, а во 1938 година изградиле манастир со скромни димензии и во форма на куќа од камен и малтер, која на исток завршува со полу-круг - апсида, еднаков на поранешниот манастир "Све-

ностасите и да наслика неколку подвижни ликови. Она што е различно за двата манастира се двете еснафски - занаетчиски групи. Тие во Капиштец се скопјани, по потекло тетовци, а тие во Радишани се скопјани, по потекло од Куманово", вели отец Гиревски во монографијата.

Приходот од продажбата на монографијата, која наскоро треба да се промовира, тој ќе му го подари на манас-

РАСТОТ НА РАДИШАНИ

Во 80-тите години од минатиот век почна да се гради населбата Радишани, а од ден на ден ова место сè повеќе и повеќе расте. На третиот влез во населбата, на еден од ридовите, последниве неколку години никнаа огромни куќи, кои по својот габарит и архитектура потсетуваат и личат на вилите на Водно. Староседелците се гордеат со нивното родно место, едно од најстарите предградија на Скопје.

Радишани е само еден сегмент од приказната на Скопје, која својот заплет го почнала пред две илјади години. Најстари историски податоци за градот ни оставил старогрчкиот географ Птоломеј во третиот век пред н.е. Во неговиот летопис стои: "Градот Скупи лежи на устието на реката Лепенец во реката Вардар". Многу податоци говорат дека најстар дел од градот е сместен на левата страна на реката Вардар. Уште многу треба да се копа и да се истражува за да се комплетира приказната за овој град, за неговите најстари предградија, меѓу кои е и Радишани. Кој знае уште колку плочи лежат под земјата и чекаат еден ден да се појават за да кажат кој ги направил, да ни ја соопштат симболиката и да ни шепнат за луѓето кои некогаш живееле и кои, исто како и ние, биле само гости во одреден момент од вечноста токму на ова место на планетата Земја.

ЦРКВА "СВЕТИ НИКОЛАЈ" - РАДИШАНИ

тирот останаа да сведочат за едно минато време кога постоела малата трошна манастирска црква и кога на Томина недела и на Крстовден староседелците од Радишани, по литургијата се собирале на ручек во дворот на црквата и го празнувале празникот со песни, зурли и тапани. Децата најмногу се веселеле на тезгите (т.н. ма-

настирче), на кои можеле да си купат разни предмети.

И на овој 3 јули 2006 година, на празникот на Св. Наум чудотворецот, беа поставени тезгите. За разлика од порано, од пред неколку години тие се наоѓаат пред портите на дворот на новоизградениот храм. Новото време и учењето на православието ги отстрани и свирачите. На празникот на Свети Наум, на 3 јули, во манастирот во Радишани литургија служеше Архиепископот Г.Г. Стефан, заедно со двајцата нови свештеници од манастирот "Свети Наум". На литургијата присуствуваа голем број верници, не само староседелците туку и новодоселените радишанци.

Но, не се само радишанци тие кои доаѓаат во овој манастирот за да го почувствуваат душевниот мир. Доаѓаат и граѓани од разни делови на Скопје, кои веруваат во исцелителната моќ на изворските води посветени на Света Петка, Света Недела и Руса Среда.

тирот за негово доизградување и украсување.

Постарите староседелци во Радишани сигурно се сеќаваат дека во манастирот некогаш постоел монашки живот. Се сеќаваат на монахињите Деспина и Наталија и на игуменот Андреј Бајшански, кои служеле во манастирот "Свети Наум". Монахињата Деспина починала на 85-годишна возраст и е погребана во манастирскиот двор во 1973 година. Во манастирскиот двор е погребан и игуменот Андреј. Нивните гробови во дворот на манас-

КОМПЛЕКС ОД ИЗВОРИ И ЧЕШМИ

ИСПРАТИ СМС НА
075 14 14 42
20 ДЕН. + 18% ДДВ

СОНОВНИК

За толкување на твојот сон испрати СМС
парче со следниот содржина: SON лани
Толкувај што го поблаваш, затоа и!

Со празно место како во примерот

ИСПРАТИ СМС

КУПИ ГО ВИСТИНСКИОТ ПОДАРОК

1. На 075 14 14 42 испрати СМС со содржина: **POD 075XXXXXX** каде што XXXXXX е бројот на твојата сакана личност.
2. Таа ќе добие анонимна порука со прапане - што би сакале да добие за подарок.
3. Почекај го нејзиниот одговор, а потоа "изненади" ја со вистинскиот подарок!

СМС ПОДАРОК услугата чини 20 ДЕН. + 18% ДДВ
*со празно место како во примерот